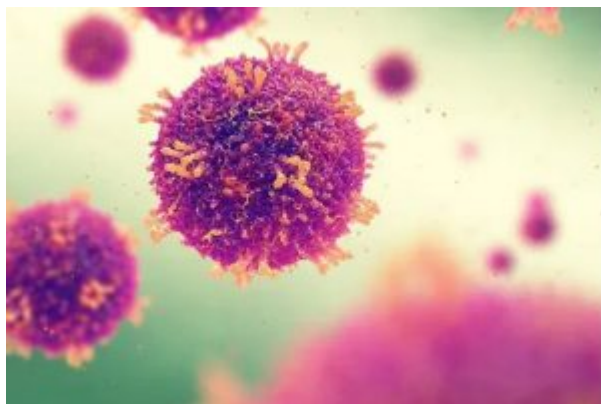

Novi koronavirus - pitanja i odgovori sa preporukama

Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji je 31. decembra/prosinca 2019. godine prijavljeno grupiranje ljudi oboljelih od upale pluća nepoznatog uzroka u gradu Wuhan, provincija Hubei u Kini. Pacijenti su pokazivali simptome povišene tjelesne temperature, otežanog disanja, a bolest je dijagnosticirana kao virusna upala pluća.

Identificiran je novi koronavirus (2019-nCoV) koji prije nije izazivao bolest kod ljudi.

Nakon toga, započela je epidemija koja je zahvatila i druge dijelove Kine, a identificiraju se i slučajevi izvan Kine, u nekoliko zemalja Azije, ali i u Australiji, Evropi i Sjevernoj Americi. Prvi slučajevi u Evropi potvrđeni su u Francuskoj 24. januara 2020. godine. Situacija se mijenja svakodnevno, a podatke o broju slučajeva globalno možete pratiti na web stranici Svjetske zdravstvene organizacije (www.who.int).

Prenos virusa sa čovjeka na čovjeka je potvrđen ali je potrebno još informacija kako bi se u potpunosti shvatio način prenosa infekcije.

Generalni direktor SZO je 30. januara 2020. godine proglasio epidemiju novog koronavirusa vanrednim javnozdravstvenim događajem od međunarodnog značaja. Dan poslije, u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, formiran je Krizni štab/stožer Federalnog ministarstva zdravstva za poduzimanje mjera zaštite stanovništva od novog koronavirusa (2019-nCoV).

PITANJA I ODGOVORI

I dalje postoji mnogo nepoznanica vezano za novi koronavirus, tako da se informacije, kao i preporuke ažuriraju, u ovisnosti od novih saznanja. Ovdje možete pronaći najvažnije informacije, prema dostupnim saznanjima (izvor podataka: Svjetska zdravstvena organizacija i Evropski centar za sprječavanje i kontrolu bolesti (ECDC)).

Šta su koronavirusi?

Koronavirusi su velika obitelj virusa, od kojih neki mogu uzrokovati bolest kod ljudi, a drugi cirkuliraju među životinjama, uključujući deve, mačke i šišmiše. Rijetko koronavirusi koji cirkuliraju među životinjama mogu evoluirati i izazvati infekciju kod ljudi, kao što se dogodilo s MERS-om (Middle East respiratory syndrome) i SARS-om (Teški akutni respiratorni sindrom).

Novi koronavirus pripada genusu Betacoronavirus, a sličan je virusu uzročnika SARS-a i MERS-a.

Kako se virus širi/prenosi?

Putevi širenja su još uvijek nedovoljno poznati. Novi koronavirus uzrokuje respiratorne simptome i prenosi se bliskim kontaktom sa zaraženom osobom (na radnom mjestu, u kući ili zdravstvenoj ustanovi).

Kada trebam posumnjati da sam zaražen novim koronavirusom?

Ukoliko u periodu od 14 dana nakon što ste bili u zahvaćenom području (trenutno je to Kina) dobijete simptome respiratorne infekcije (povišena temperatura, kašalj, otežano disanje) trebate:

- **Nositi hiruršku masku, ako ste u kontaktu sa drugim ljudima;**
- **Koristiti jednokratne maramice i redovito prati ruke;**
- **Odmah kontaktirati nadležnu zdravstvenu ustanovu, zavod za javno zdravstvo ili hitnu pomoć,** naglasiti da ste bili u zahvaćenom području i opisati simptome. Ne posjećujte vašu zdravstvenu ustanovu ili bolnicu bez prethodne najave, kako bi izbjegli rizik od širenja infekcije.

Koliko je novi koronavirus opasan?

Kao i kod drugih respiratornih bolesti, infekcija virusom 2019-nCoV može izazvati blage simptome, uključujući curenje iz nosa, grlobolju, kašalj i povišenu temperaturu. Kod nekih osoba može izazvati teži oblik bolesti, poput upale pluća ili otežanog disanja. Rijeđe, bolest može biti fatalna. Čini se da su starije osobe i ljudi s postojećim hroničnim oboljenjima (poput dijabetesa i srčanih bolesti) podložniji tome da razviju teži oblik bolesti izazvane ovim virusom.

Ko se može zaraziti ovim virusom?

Ljudi koji žive ili putuju na području u kojem cirkulira virus 2019-nCoV mogu biti u opasnosti od zaraze. Trenutno 2019-nCoV kruži Kinom gdje je i potvrđena velika većina zaraženih. Oni koji su zaraženi u drugim zemljama spadaju među ljude koji su nedavno putovali iz Kine ili su živjeli ili blisko saradivali s tim putnicima, poput članova porodice/obitelji, saradnika ili medicinskih radnika koji su se brinuli o pacijentima prije nego što su znali da je pacijent zaražen ovim virusom.

Trenutna procjena rizika prema ECDC-u:

- Posjeta i/ili boravak u provinciji Hubei (NR KINA)- **visoka vjerovatnoća infekcije**
- Posjeta i/ili boravak u dugim provincijama NR KINE- **umjerena vjerovatnoća infekcije**
- Importovanje novih slučajeva 2019-nCoV u EU/EEA- **umjerena do visoka vjerovatnoća**
- Održiv interhumani prijenos u EU/EEA- **niska vjerovatnoća**

Koliko traje inkubacija (period od zaraze do pojave bolesti)?

Inkubacijski period je vrijeme između infekcije/zaraze do pojave simptoma bolesti. Prema informacijama koje su poznate za druge koronavirusne, kao što su SARS i MERS, inkubacija može trajati do 14 dana. Trenutne procjene govore da je inkubacijski period novog koronavirusa nešto kraći, tačnije od 2 do 11 dana (SZO), odnosno 2 do 12 dana (ECDC).

Da li i osobe koje nemaju simptome bolesti mogu biti zarazne?

Poznavanje perioda, odnosno vremena u kojem zaražene osobe mogu prenijeti virus na druge ljude je od iznimne važnosti za mjere sprječavanja širenja infekcije. Stoga su potrebne detaljnije informacije kako bi se odredio infektivni period 2019-nCoV. Prema posljednjim izvještajima, čini se da je moguće da osobe koje su zaražene, a još nemaju simptome bolesti, prenesu infekciju na druge ljude. Bez obzira, prema trenutnim informacijama, ljudi koji imaju simptome bolesti su glavni izvor daljeg širenja virusa.

Da li je sigurno primiti paket/pošiljku iz Kine ili druge zemlje gdje je virus identificiran?

Da, sigurno je. Ljudi koji primaju pakete nisu u opasnosti da se zaraze novim koronavirusom. Iz iskustva s drugim koronavirusima znamo da ove vrste virusa ne opstaju dugo na objektima, poput pisama ili paketa.

Postoje li određeni lijekovi za liječenje bolesti izazvane ovim virusom?

Do danas se ne preporučuje niti jedan poseban lijek koji bi spriječio ili liječio novi koronavirus. Liječenje se provodi u ovisnosti od simptoma, odnosno kliničkih manifestacija.

Neki se specifični postupci istražuju i testirat će se kroz klinička ispitivanja, a SZO pomaže u koordinaciji napora na razvoju lijekova za liječenje nCoV-a s nizom partnera.

Ako se želite zaštititi od zaraze novim koronavirusom, kao uostalom i drugih respiratornih infekcija (poput gripe čija je sezona u toku) trebali biste održavati osnovnu respiratornu i higijenu ruku, sigurnu prehranu i izbjegavati bliski kontakt, kad je to moguće, sa svima koji pokazuju simptome respiratornih bolesti poput kašlja i kihanja.

Da li su antibiotici efikasni u sprječavanju i liječenju novog koronavirusa?

Ne, antibiotici ne djeluju protiv virusnih infekcija, oni su efikasni samo za bakterijske infekcije..

Koji su simptomi bolesti izazvane ovim virusom?

Prema onome što je do sada poznato, novi koronavirus može izazvati blage simptome, slične kao kod sezonske gripe, a to su:

- povišena temperatura
- kašalj
- otežano disanje
- bol u mišićima i
- zamorenost.

Kod nekih osoba može doći do razvoja težeg oblika bolesti, poput upale pluća, akutnog respiratornog distress sindroma, sepse koji mogu biti fatalni.

GENERALNE PREPORUKE ZA STANOVNIŠTVO

Generalne preporuke za stanovništvo za smanjenje rizika od akutnih respiratornih i drugih infekcija (poput gripe) čija je sezona u toku, a koje se odnose i na smanjenje rizika od novog koronavirusa i kojih se treba pridržavati su:

- Često prati ruke korištenjem vode i sapuna (najmanje 20 sekundi) ili sredstava za čišćenje ruku na bazi alkohola.
- Prilikom kašljanja ili kihanja pokriti usta i nos unutarnjom stranom lakta ili jednokratnom maramicom – baciti maramicu odmah nakon korištenja i oprati ruke.
- Izbjegavati dodirivati oči, nos i usta neopranim rukama.
- Izbjegavati blizak kontakt sa osobama koje imaju povišenu temperaturu, kašlju i otežano dišu.
- Održavajte socijalnu distancu – potrebno je držati distancu od najmanje jedan metar između vas i drugih ljudi, posebno onih koji kašlju, kišu i imaju povišenu temperaturu.
- Ukoliko imate povišenu temperaturu, kašljete i otežano dišete, potražite medicinsku pomoć, prethodno zdravstvenom radniku naglasite historiju putovanja.
- Kada posjećujete tržnicu u područjima koja imaju iskustvo sa novim koronavirusom, izbjegavajte direktne nezaštićene kontakte sa životinjama i površine koje su u kontaktu sa istim.
- Izbjegavajte konzumaciju sirovih i nedovoljno kuhanih proizvoda životinjskog porijekla.
- Sirovo meso, mlijeko i životinjske iznutrice treba tretirati s oprezom, izbjegavati križnu kontaminaciju s nedovoljno termički obrađenom hranom, u skladu sa dobrom praksom o sigurnosti hrane.